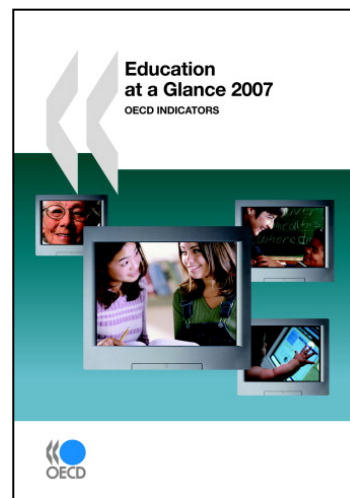

Education at a Glance 2007: OECD-indicators

Summary in Dutch

Education at a Glance 2007: OESO-indicatoren

Samenvatting in het Nederlands

- *Education at a Glance* is een jaarlijks gepubliceerd rapport met gegevens over onderwijssystemen in de OESO- en partnerlanden. Het richt zich vooral op de volgende onderwerpen: deelname aan en prestaties in het onderwijs, uitgaven aan onderwijs, levenslang leren, en de omstandigheden op scholen voor leerlingen en leerkrachten.
- De uitgave 2007 besteedt in de 'Editorial' bijzondere aandacht aan de gevolgen van de snelle groei in de deelname aan het tertiair onderwijs voor de arbeidsmarkt en stelt daarbij vast dat er nog geen aanwijzingen zijn dat diploma's hun waarde verliezen.
- En, voor het eerst, wordt in *Education at a Glance* de efficiëntie in het onderwijs verkend, waarbij wordt aangegeven dat er potentieel is voor efficiëncyverbeteringen in het onderwijs.

Education at a Glance is het jaarlijkse rapport van de OESO met gegevens en analyses over het onderwijs. Het geeft een reeks uitgebreide, vergelijkbare en actuele indicatoren voor onderwijssystemen in de 30 OESO-lidstaten en in een aantal partner-economieën. De belangrijkste terreinen die aan bod komen zijn:

- deelname aan en prestaties in het onderwijs;
- publieke en private uitgaven aan onderwijs;
- levenslang leren: de stand van zaken;
- omstandigheden voor leerlingen en leraren.

In de uitgave van 2007 wordt in de 'Editorial' ingegaan op de effecten van de uitbreiding van tertiair onderwijs op de arbeidsmarkten. In de OESO-landen is het aantal afgestudeerden in het hoger onderwijs in de afgelopen decennia aanzienlijk gestegen. De vraag is echter of de groei van adequate, goed betalende banen gelijke tred heeft gehouden met het stijgende aantal goed opgeleide werknemers. Of werkt iedereen met een universitaire graad in de toekomst voor het minimumloon? Op grond van recente gegevens en indicatoren die zich laten vergelijken voor de OESO-landen, concludeert *Education at a Glance 2007* dat de uitbreiding van tertiair onderwijs een positief effect heeft gehad voor individuen en nationale economieën. Ook zijn er tot nu toe geen tekenen van "inflatie" van de waarde van diploma's.

Voor het eerst onderzoekt *Education at a Glance* ook de efficiëntie in het onderwijs (Indicator B7). Hoewel deze indicator nog in de verkennende fase verkeert, laat deze al wel zien dat het mogelijk moet zijn om het onderwijs efficiënter te laten functioneren in een tijd van een stijgende druk op overheidsbudgetten.

De belangrijkste resultaten van deze uitgave volgen hieronder.

Het aantal leerlingen dat het voortgezet onderwijs afrondt is in alle OESO-landen aanzienlijk gestegen.

In 22 van de 29 OESO-landen en in de partnereconomieën Estland, Israël, Rusland en Slowakije, heeft 60% van de volwassen nu tenminste een diploma hoger secundair onderwijs, terwijl 26% een diploma tertiair onderwijs heeft. De resultaten laten verder zien dat:

- in de OESO-lidstaten het aandeel mensen met een afgeronde opleiding hoger voortgezet onderwijs in de leeftijdsgroep 25 tot 34 jaar ongeveer 13 procentpunt hoger is dan in de leeftijdsgroep 45 tot 54 jaar;

- in alle OESO-landen de kans dat jongere volwassenen (25-34 jaar) een diploma wetenschappelijk onderwijs hebben meer dan drie keer zo groot is dan in de groep oudere volwassenen (55-64 jaar). Deze ratio daalt echter naar minder dan twee bij de technisch-wetenschappelijke opleidingen. In Denemarken, Duitsland, Hongarije en Noorwegen zal binnenkort het aantal

Tabel A1.1a.
Opleidingsniveau: volwassen
populatie (2005)

ingenieurs dat de arbeidsmarkt verlaat groter zijn dan het aantal dat de afgelopen jaren zijn intrede heeft gedaan op de arbeidsmarkt;

- jongeren meer geneigd zijn sociale wetenschappen, bedrijfs-wetenschappen en rechten te gaan studeren. Bijna één derde van de volwassen bevolking heeft deze opleidingen gevolgd, terwijl jongere volwassenen bijna 3,5 keer zo vaak een diploma van deze opleidingen hebben dan oudere volwassenen;

- de ratio jongeren/ouderen die een opleiding tot docent volgen dicht bij 1 ligt in de OESO-landen. In Denemarken, Duitsland, Nederland, Zweden en het Verenigd Koninkrijk ligt deze verhouding onder de 1, wat aangeeft dat vervanging van docenten die met pensioen gaan in de komende jaren een potentieel probleem is.

Meer jongeren halen een diploma hoger secundair onderwijs en de balans tussen de mannen en vrouwen verschuift.

Sinds 1995 is het aantal leerlingen dat een diploma hoger secundair onderwijs haalt in OESO-landen met vergelijkbare gegevens gestegen met gemiddeld 7%. In 21 van de 24 OESO-landen haalt meer dan 70% van de leerlingen een diploma, terwijl dat in Finland, Duitsland, Griekenland, Ierland, Japan, Korea en Noorwegen 90% of meer is. Intussen wordt de kloof tussen Mexico en Turkije en andere OESO-landen ten aanzien van het aantal leerlingen dat een diploma haalt kleiner.

- Vrouwen hebben nu meer kans een diploma hoger secundair onderwijs te halen dan mannen – een ommekeer in het historische patroon. Het aantal vrouwen dat een diploma haalt is alleen in Korea, Zwitserland en Turkije lager dan het aantal mannen; het aantal vrouwen en mannen is alleen in de partnereconomie Slovenië gelijk.

- Terwijl mannen in veel landen vaker beroepsonderwijs volgen, is er in bijna de helft van de vertegenwoordigde landen geen verschil, of is het aandeel vrouwen dat dergelijk onderwijs volgt groter.

Het aantal afgestudeerden in het tertiair onderwijs stijgt eveneens

In de 24 OESO-landen met vergelijkbare data heeft gemiddeld 36% van de studenten in de relevante leeftijdsgroep een traditionele universitaire opleiding afgerond. In Oostenrijk, Finland, Italië, Portugal, Slowakije en Zwitserland is het aantal afgestudeerden de afgelopen 10 jaar verdubbeld. Niettemin bestaan er grote verschillen tussen landen met betrekking tot het aantal studenten dat met goed gevolg een universitaire studie of een hbo-opleiding afrondt. Indicatoren tonen aan dat:

- de percentages afgestudeerden aan traditionele universiteiten variëren van ongeveer 20% of minder van de relevante leeftijdsgroep in Oostenrijk, Duitsland en Turkije, tot meer dan 40% in Australië, Denemarken, Finland, IJsland, Italië, Nederland, Nieuw-Zeeland, Noorwegen en Polen;

- het percentage afgestudeerden aan kortere, beroepsgerichte opleidingen

Diagram A2.3. Aantal afgestudeerden hoger secundair onderwijs aan algemene programma's, naar geslacht (2005)

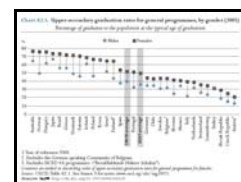
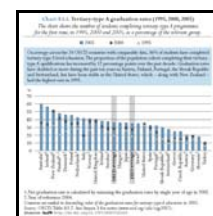

Diagram A3.1. Aantal afgestudeerden tertiair niveau - type A (1995, 2000, 2005)

9% bedraagt, en aan postacademische opleidingen (gepromoveerden) 1,3%;

- in de 19 OESO-landen waarvan de betreffende data beschikbaar zijn, gemiddeld 30% van de studenten in het tertiair onderwijs de opleiding niet afmaakt.

Er bestaan grote verschillen in het aandeel jonge mensen dat verwacht door te gaan naar het tertiair onderwijs.

Rond de 57% van de vijftienjarigen in OESO-landen verwacht naar de universiteit te gaan, maar dit percentage varieert van maar liefst 95% van de studenten in Korea, tot slechts 21% in Duitsland. Indicatoren tonen aan dat de verwachtingen binnen de landen variëren naar gelang de individuele prestatieniveaus, het geslacht, het sociaal-economische milieu en de immigrantenstatus.

- De gegevens die in 2003 zijn verzameld met het OESO Programme for International Student Assessment (PISA) laten zien dat voor vijftienjarigen de verwachtingen ten aanzien van het afronden van een opleiding op universitair niveau sterk gerelateerd zijn aan hun prestaties in wiskunde en lezen.

- Ongeacht hun relevante academische vaardigheden, is de kans dat vijftienjarigen uit lagere sociaal-economische milieus verwachten een tertiaire opleiding af te ronden kleiner dan het geval is bij vijftienjarigen uit hogere sociaal-economische milieus.

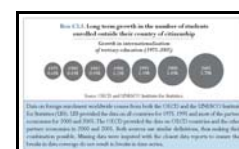
In de meeste landen is de kans dat vijftienjarigen uit immigrantenmilieus verwachten een onderwijsprogramma op universitair niveau af te ronden groter dan het geval is bij hun autochtone leeftijdgenoten. De relatieve verwachtingen van deze studenten zijn nog hoger vergeleken met autochtone studenten van vergelijkbaar intellectueel en sociaal-economisch niveau

De integratie van immigranten is een enorme uitdaging voor scholen en maatschappij.

Internationale migratie is een groot probleem geworden in de meeste OESO-landen. Dit fenomeen heeft geleid tot een felle discussie over hoe immigranten met succes kunnen worden geïntegreerd in de maatschappij en op de arbeidsmarkt. PISA voegt een belangrijk, nieuw perspectief toe aan deze discussie met een evaluatie van de onderwijsprestaties van vijftienjarige leerlingen uit immigrantengezinnen. Het staat vast dat onderwijssystemen geconfronteerd zullen worden met grote uitdagingen, met name in Europa. Indicatoren tonen aan dat:

- in de 14 OESO-landen met grote populaties immigranten de eerste-generatieleerlingen gemiddeld 48 punten – equivalent aan de vorderingen na ruim een jaar onderwijs - lager scoren op de PISA-wiskundeschaal dan hun autochtone leeftijdgenoten. De prestatie-achterstand van tweede-generatieleerlingen is nog altijd maar liefst 40 punten. In Canada, Luxemburg, Zweden en Zwitserland en de partnereconomie Hongkong-China presteren tweede-generatiestudenten aanzienlijk beter dan eerste-generatiestudenten, waarbij de prestatiekloof in Zwitserland 31 punten kleiner is, en in Zweden 58

[Kader C3.1. Lange-termijn groei van het aantal studenten dat is ingeschreven in een ander land](#)

punten;

- de prestatie-achterstand van leerlingen uit een immigrantenmilieu aanzienlijk varieert tussen de landen onderling, van verwaarloosbaar in Australië, Canada en Nieuw-Zeeland, tot meer dan 90 punten in België en Duitsland, zelfs onder tweede-generatiekinderen.

Weinig landen kunnen zich permitteren om zich voor het genereren van hoger opgeleiden alleen te verlaten op gezinnen die welvoorzien zijn van materiële middelen en/of menselijk kapitaal.

De mate waarin landen erin slagen kinderen uit arbeidersmilieus te laten participeren in hoger onderwijs verschilt sterk. De daling van het aantal ongeschoolde arbeidsplaatsen in ontwikkelde landen rechtvaardigt de veronderstelling dat laag opgeleide werknemers een toenemende sociale last zullen gaan vormen, en dat zij in toenemende mate te maken zullen krijgen met ongelijkheid. Nivellering van het verschil tussen meer en minder bedeelde studenten is niet alleen een zaak van gelijkheid, het is ook een manier om het arbeidsaanbod voor banen voor hoog opgeleiden uit te breiden en de algemene arbeidsconcurrentie te vergroten. Indicatoren tonen aan dat:

- in veel landen studenten aanzienlijk meer kans hebben hoger onderwijs te volgen als hun vaders een diploma hoger onderwijs hebben. In Ierland en Spanje is het hoger onderwijs voor alle lagen van de bevolking het best toegankelijk, terwijl in Oostenrijk, Frankrijk, Duitsland en Portugal studenten uit arbeidersmilieus maar half zoveel kans hebben hoger onderwijs te volgen als op grond van hun bevolkingsaandeel verwacht zou mogen worden.

Hoe langer studenten onderwijs volgens, des te groter is de kans dat zij werk krijgen en meer verdienen.

De economieën van de OESO zijn in toenemende mate afhankelijk van een stabiel aanbod van goed opgeleide werknemers en deze trend zal waarschijnlijk sterker worden. Naarmate de bevolking in de OESO-landen ouder wordt, zullen hogere opleidingsniveaus en langere deelname aan het arbeidsproces een bijdrage moeten leveren aan verlaging van het aantal uitkeringsgerechtigden en aan de verlichting van de financiële last van de financiering van pensioenen. Indicatoren tonen aan dat:

- in de meeste OESO-landen de arbeidsdeelname groeit naarmate het opleidingsniveau stijgt. Op enkele uitzonderingen na, is de arbeidsdeelname onder afgestudeerden in het tertiair onderwijs aanzienlijk hoger dan die onder mensen met een diploma hoger secundair onderwijs;

- verschillen in arbeidsdeelnamecijfers voor mannen en vrouwen groter zijn in minder goed opgeleide groepen. Bij degenen die geen diploma secundair onderwijs hebben, is de kans op werk voor mannen 23% hoger dan voor vrouwen. Deze kans daalt naar 10 procentpunt voor de hoogst opgeleiden;

- in 25 OESO-landen en de partnereconomie Israël het salaris voor mensen met een universitaire graad en postacademisch onderwijs ten minste 50%

Diagram A9.1 Intern privaat rendementspercentage voor mensen die een universitaire graad behalen; ISCED 5/6 (2003)

hoger was dan dat van mensen met een opleidingsniveau onder VWO, HAVO of mbo.

OESO-landen besteden 6,2% van hun gezamenlijke bbp aan onderwijsinstellingen, en efficiëntie in hun onderwijssystemen begint belangrijker te worden.

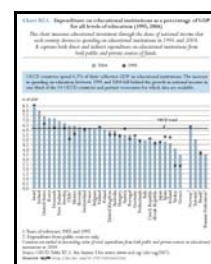
De uitbreiding van het onderwijs is vergezeld gegaan van enorme financiële investeringen. Tussen 1995 en 2004 zijn, voor alle onderwijsniveaus samen, de uitgaven aan onderwijsinstellingen gemiddeld 42% gestegen in OESO-landen. Indicatoren tonen aan dat binnen OESO-landen de leerresultaten met 22% zouden kunnen stijgen bij een gelijkblijvend uitgavenpatroon. Enkele van de bevindingen:

- de uitgaven aan onderwijs (met uitzondering van onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten en ondersteunende diensten) in tertiaire onderwijsinstellingen bedragen gemiddeld USD 7664 per student, variërend van USD 4500 in Griekenland, Italië, Polen en Turkije, tot meer dan USD 9000 in Australië, Oostenrijk, Denemarken, Noorwegen, Zwitserland en de Verenigde Staten;

- OESO-landen geven gemiddeld USD 81.485 per student uit tijdens het primair en secundair onderwijs, variërend van minder dan USD 40.000 in Mexico, Polen, Slowakije en Turkije, tot USD 100.000 of meer in Oostenrijk, Denemarken, IJsland, Luxemburg, Noorwegen, Zwitserland en de Verenigde Staten;

- lagere uitgaven per sector leiden niet noodzakelijkerwijs tot lagere prestaties. Zo zijn de cumulatieve uitgaven van Korea en Nederland lager dan het OESO-gemiddelde, maar beide landen horen tot de best presterende van het PISA 2003-onderzoek.

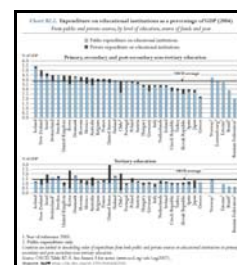
Diagram B2.1. Uitgaven aan onderwijsinstellingen in percentage van bbp, voor alle onderwijsniveaus (1995, 2004)

Private onderwijsfinancieringsbronnen worden steeds belangrijker...

Gemiddeld besteden OESO-landen 13,4% van de totale publieke uitgaven aan onderwijsinstellingen, maar dit percentage varieert van 10% of minder in Tsjechië, Duitsland, Griekenland, Italië en Japan, tot meer dan 20% in Mexico en Nieuw-Zeeland. In 2004 werd gemiddeld 87% van de uitgaven aan alle onderwijsniveaus door de overheid gefinancierd. In alle landen waarvoor vergelijkbare data beschikbaar zijn, stegen de overheidsuitgaven tussen 1995 en 2004 voor alle onderwijsniveaus samen. Niettemin stegen private uitgaven nog sterker in bijna driekwart van deze landen. Ongeveer 24% van de uitgaven aan instellingen voor tertiair onderwijs en 20% van de uitgaven aan instellingen voor preprimair onderwijs was afkomstig uit private bronnen.

Diagram B2.2. Uitgaven aan onderwijsinstellingen in percentage van het bbp (2004)

Collegegelden verschillen aanzienlijk in de OESO-landen.

In een kwart van de OESO-landen (de Scandinavische landen, Tsjechië, Ierland en Polen) is het onderwijs gratis. Daar staat tegenover dat publieke onderwijsinstellingen in een kwart van de OESO-landen en partnereconomiën studenten uit eigen land meer dan USD 1500 collegegeld berekenen.

- In OESO-landen waar studenten collegegeld moeten betalen en kunnen profiteren van royale studietoelagen van de overheid, is de toegankelijkheid van tertiair onderwijs type A (hbo en wo) niet minder in vergelijking met het OESO-gemiddelde.

Mensen maken zowel vroeger als later in hun leven gebruik van onderwijs, en meer mensen gaan in het buitenland studeren.

Hoewel er tussen de landen onderling een substantieel verschil is in de mate van deelname aan informeel, werkgerelateerd onderwijs en training, heeft in vier OESO-landen – Denemarken, Finland, Zweden en de Verenigde Staten meer dan 35% van de bevolking tussen de 25 en 64 jaar in de afgelopen 12 maanden deelgenomen aan dergelijk onderwijs en training.

- Volwassenen met een hoger opleidingsniveau nemen vaker deel aan informeel, werkgerelateerd onderwijs en training dan volwassenen met een lager opleidingsniveau.

- In meer dan de helft van de OESO-landen neemt 70% van de kinderen van 3 tot 4 jaar deel aan pre-primaire of primaire programma's. In de 19 Europese OESO-landen loopt dat percentage op naar 75,9%.

- In 2005 waren meer dan 2,7 miljoen tertiaire studenten ingeschreven aan onderwijsinstellingen buiten hun eigen land. Dat is een stijging van 5% in vergelijking met het voorgaande jaar.

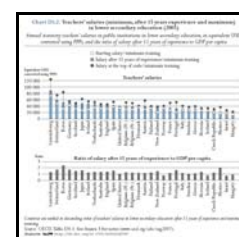
Instructietijd, lerarensalarissen en ratio's studenten-leraren verschillen aanzienlijk tussen de landen onderling.

Beslissingen over het aantal lessen en -jaren en de vakken die studenten krijgen weerspiegelen nationale prioriteiten en voorkeuren. Budgettaire overwegingen zijn mede bepalend voor de inrichting van het onderwijs. De lerarensalarissen zijn de grootste op zichzelf staande kostenpost van onderwijs en, als zodanig, een belangrijk punt van overweging voor beleidsmakers die zowel de onderwijskwaliteit willen handhaven als de uitgaven willen beperken. Terwijl klassengrootte een belangrijk discussiepunt is geworden in veel OESO-landen, is het bewijs voor de invloed ervan op de leerprestaties niet eenduidig. Enkele van de bevindingen ten aanzien van deze fundamentele onderwijsbeleidskwesties:

- in OESO-landen wordt bijna 50% van de verplichte lessen voor leerlingen tussen 9 en 11 jaar besteed aan het onderwijs van lezen, schrijven en literatuur, rekenen en natuurkunde. In Australië en de partnereconomiën Chili en Israël is 13% of minder van het verplichte curriculum gewijd aan lezen, schrijven en literatuur, terwijl in Frankrijk, Mexico en Nederland 30% of meer van het verplichte curriculum is gewijd aan die vakken;

- de salarissen voor leraren met ten minste 15 jaar ervaring in het lager secundair onderwijs zijn meer dan twee keer zo hoog als het bbp per capita in Korea en Mexico; in IJsland, Noorwegen en de partnereconomie Israël zijn de salarissen 75% of minder van het bbp per capita. Deze salarissen lopen uiteen van minder dan USD 16.000 in Hongarije, tot USD 51.000 of meer in

Diagram D3.2.
Lerarensalarissen (minimum en maximum, na 15 jaar ervaring,) in lager secundair onderwijs (2005)

Duitsland, Korea, Zwitserland, en meer dan USD 88.000 in Luxemburg;

- van 2000 tot 2005 waren de verschillen in gemiddelde klassengrootte niet significant, maar de verschillen in klassengrootte tussen de OESO-landen lijken te zijn afgenomen. De klassengrootte is verminderd in landen die relatief grote klassen hadden, zoals Japan, Korea en Turkije, en toegenomen in landen met relatief kleine klassen, zoals IJsland.

© OECD 2007

Deze samenvatting is geen officiële OESO-vertaling.

Reproductie van deze samenvatting is toegestaan, mits het OESO-copyright en de titel van de oorspronkelijke publicatie worden vermeld.

Meertalige samenvattingen zijn vertaalde uittreksels van OESO-publicaties die oorspronkelijk in het Engels en Frans zijn gepubliceerd.

Deze zijn gratis te verkrijgen via de Online Bookshop van de OESO www.oecd.org/bookshop/

Neem voor meer informatie contact op met de eenheid OECD Rights and Translation, Public Affairs and Communications Directorate op: rights@oecd.org of per fax: +33 (0)1 45 24 99 30

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Parijs, Frankrijk

Bezoek onze website www.oecd.org/rights/

